

Stanowisko Strony Samorządowej KWRiST w sprawie sytuacji w edukacji

Samorządy terytorialne odgrywają kluczową rolę w systemie oświaty. Odpowiedzialnie i z dużym zaangażowaniem prowadzą łącznie ponad 47 tysięcy szkół i przedszkoli, dbając o wysoką jakość nauczania i wychowywania dzieci i młodzieży. Samorządowcy podejmują wiele inicjatyw ukierunkowanych na modernizację infrastruktury oświatowej, poprawę warunków nauczania i zapewnienie i bezpieczeństwa uczniów (co jest szczególnie istotne w okresie pandemii COVID19).

Dlatego zwracamy się do Ministra Edukacji i Nauki z **prośbą o pilne spotkanie** w celu przekazania naszych uwag i propozycji dotyczących funkcjonowania systemu oświaty. Zarówno w okresie pandemii jak i w przyszłości, kiedy system ten musi się znacząco zmienić, aby sprostać wymogom dynamicznie postępujących zmian cywilizacyjnych.

W pierwszych dniach urzędowania nowy minister edukacji i nauki zdążył spotkać się z nauczycielskimi związkami zawodowymi. W trakcie spotkania została poruszona kwestia finansowania oświaty i statusu zawodowego nauczycieli, wraz z zapowiedzią kontynuowania prac specjalnie powołanego Zespołu. Przypominamy, że jest to **zespół trójstronny**, w skład którego wchodzi także strona samorządowa, której przedstawiciele w ostatnich miesiącach wielokrotnie apelowali o przyspieszenie prac nad opracowaniem nowego i uczciwego systemu finansowania oświaty. Uczciwego, to znaczy takiego, który zapewni samorządom terytorialnym środki finansowe adekwatne do ponoszonych kosztów, a nie takiego jak obecnie, w którym samorządom nie gwarantuje się nawet środków na pokrycie kosztów wynagrodzeń nauczycieli.

Odnosząc się do **kwestii finansowych** zwracamy uwagę na potrzebę podjęcia pilnej interwencji w resorcie finansów, w celu zwiększenia nakładów na działanie systemu oświaty w roku 2020 i 2021, bowiem:

- wiele samorządów nie będzie stać na wypłatę wynagrodzeń nauczycielskich za grudzień br. oraz dodatku wyrównawczego za rok 2020; już teraz niektóre samorządy zmuszone są zaciągać kredyty na realizację bieżących wydatków oświatowych;
- wprowadzane przez rząd kolejne restrykcje w związku z pandemią COVID-19 zwiększają, a nie zmniejszają wydatki na realizację zadań oświatowych przez samorządy terytorialne (jak twierdzą niektórzy przedstawiciele resortu edukacji i nauki). Te dodatkowe wydatki nie są w jakikolwiek sposób samorządom refundowane;
- obecnie w Sejmie procedowany jest projekt budżetu państwa na rok 2021, w którym część oświatowa subwencji ogólnej jest zaledwie o 1,9 mld zł większa niż w roku 2020; ta ewidentnie zbyt mała kwota w żadnej mierze nie pokryje skutków zwiększonych wydatków samorządów terytorialnych na zadania oświatowe w 2021 roku (wynikających głównie z konieczności wdrażania wprowadzanych przez rząd podwyżek nauczycielskich);
- w Sejmie procedowane są kolejne zmiany podatkowe, które skutkować będą dla samorządów terytorialnych ubytkiem dochodów już od roku 2021, co w sposób znaczący pozbawi JST możliwości finansowania zadań oświatowych z dochodów własnych; skala dopłat do subwencji w ostatnich latach dynamicznie wzrasta.

Obecnie jednostki samorządu terytorialnego procedują uchwalanie budżetu na rok 2021 i w wiele spośród nich nie jest w stanie zbilansować bieżących dochodów z bieżącymi wydatkami. Istnieją tylko dwa sposoby rozwiązania tego problemu: rekompensata ubytków dochodów, powodowanych przez zmiany ustawowe oraz zwiększenie nakładów na oświatę w budżecie państwa. Dlatego niezwykle pilne staje się uruchomienie prac powołanego przez Komisję Wspólną Rządu i ST zespołu ds. finansowania oświaty.

W pierwszym tygodniu urzędowania nowy minister zdążył też powołać **Radę Konsultacyjną do spraw Bezpieczeństwa w Edukacji**. W jej skład weszli przedstawiciele MEN, kuratorzy oświaty, dyrektorzy szkół, reprezentanci Głównego Inspektoratu Sanitarnego, specjaliści chorób zakaźnych i przedstawiciele rodziców.

W tym gremium nie ma ani jednego przedstawiciela samorządów terytorialnych, choć prowadzenie szkół to ich zadanie własne. Odgrywają zatem kluczową rolę w kwestii zagwarantowania uczniom, pracownikom szkół i przedszkoli oraz rodzicom bezpieczeństwa nauki i wychowania.

Warto tutaj przypomnieć, że - zgodnie z art. 57 ustawy z dnia 14 grudnia 2016r. Prawo oświatowe (t.j. Dz.U. z 2020r. poz. 910) - to organ prowadzący szkołę lub placówkę sprawuje nadzór nad jej działalnością w zakresie spraw finansowych i administracyjnych, a w szczególności nad przestrzeganiem obowiązujących przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników i uczniów, a także nad przestrzeganiem przepisów dotyczących organizacji pracy szkoły i placówki.

Pragniemy podkreślić, że to właśnie samorzady terytorialne od czasu ogłoszenia pandemii, nie czekając na odgórne regulacje, wykonały gigantyczny wysiłek organizacyjny i finansowy, aby to bezpieczeństwo zapewnić. To samorządowcy, będący na pierwszej linii walki z Covid-19, z uporem podkreślają wolę współpracy z administracją rządową w działaniach na rzecz ograniczania skutków pandemii, prosząc o konsultowanie z nimi regulacji dotyczących tej problematyki.

Wnoskujemy zatem o uzupełnienie składu Rady Konsultacyjnej ds. Bezpieczeństwa w Edukacji o przedstawicieli organizacji samorządowych, działających w Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, które ustawowo reprezentują gminy, powiaty i województwa w zakresie spraw dotyczących samorządu terytorialnego, w tym zwłaszcza ich zadań własnych, do których należy prowadzenie szkół.

Zwracamy także uwagę na potrzebę pojęcia działań zmierzających do zachowania **wysokiej jakości nauczania**. Bez zwiększenia nakładów na edukację, dokonania zmian w podstawach programowych, których realizacja w trybie zdalnym jest niemożliwa (co udowadniają doświadczenia z okresu marzec – czerwiec br.) oraz stworzenia odpowiedniego modelu nauki zdalnej lub/i hybrydowej, nie uda się zachować dotychczasowych standardów nauczania.

Warszawa, 2 listopada 2020 r.

Za Stronę Samorządową
(-) *Jacek Karnowski*
Współprzewodniczący KWRiST